

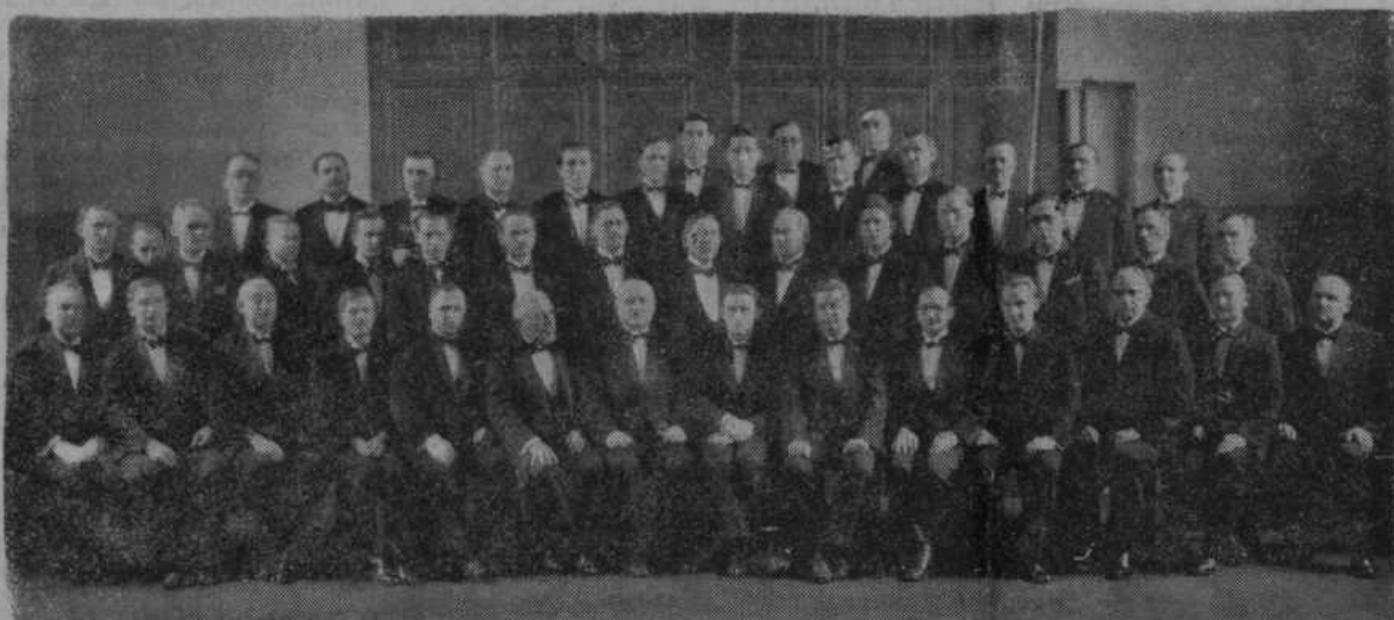
Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciškanova ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, a ne posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112

Pozdravljeni, tovariši pevci!

Zagrebski učiteljski pevski zbor J. U. U. „Ivan Filipović“.

Pred dvema letoma se je v Vaših srcih ponovno porodila želja po osnovanju lastnega pevskega zbora. Dejanje je sledilo željam in kot tretji učiteljski pevski zbor v Jugoslaviji je bil z radostjo pozdravljen „Ivan Filipović“ v vrstah jugoslovenskega učiteljstva.

Sledeč stopinjam svojega velikega predhodnika, organiza-

torja in idejnega vodje, idealnega tovariša Ivana Filipovića, ste že s prvimi nastopi pokazali, kaj zmora učitelj, resen prosvetni delavec in nositelj kulture, med najširšimi plastmi naroda. Z veseljem in trdno voljo ste se oprijeli studija jugoslovenske glasbe in na svojem koncertu v Zagrebu ste prvič pokazali svojo veliko misijo. — Občudovali so Vaše

delo v Novem Sadu in v Beogradu, kjer ste prejeli najvišje priznanje. Želi ste zaslužen plačilo.

Bodite nam najpriskrnejše pozdravljeni v Beli Ljubljani! Kot svojim stanovskim tovarišem, velikim kulturnim pionirjem in glasnikom jugoslovenske pesmi Vam kličemo: Dobro došli!

Poročene učiteljice.

Petero sreskih društev JUU je na zborovanju v Mariboru sprejelo resolucijo glede poročenih učiteljic. Na to resolucijo odgovarja mariborski »Večernik« 20. IV. 1932. s posebnim člankom pod naslovom »Enake dolžnosti — enake pravice«.

Problem poročenih učiteljic postaja pri nas aktualen kot posledica splošne gospodarske krize. Pojavil se je tudi kot posledica nesmotrene prosvetne politike z ozirom na nadprodukcijo ženskega učitelja, naraščanja.

Slika je ta:

Poleg treh zasebnih ženskih učiteljskih se otvarjale paralele na obeh državnih ženskih učiteljskih, in tako smo dobili vsako leto eno tretjino moškega in dve tretjini ženskega učiteljskega naraščanja, ako je bilo stanje na moških učiteljskih ugodno. V letih, ko pa to ni bilo, je bilo pa razmerje še slabše, t. j. ¼ moških in ¾ ženskih učiteljskih abiturientov. To se sedaj maščuje, ker ni v istem razmerju odpadalo število učnega osebja z upokojitvami in umrljivostjo in tudi niso v istem razmerju naraščale potrebe šolstva z ozirom na razvoj istega. Nismo pa še danes na višku krize, ker prave posledice težkega položaja, do katerega nas je dovedlo to postopanje, se bodo pokazale šele v bližnji bodočnosti.

Iz gornjega je izvirala nesmotrena personalna politika pri nameščanju učiteljstva. Manjkalo je gotove previdnosti in rigoroznosti pri upoštevanju potreb, poleg izvajanja načelnih stališč pri namestitvah. Tako se je dogodilo, da se je prenatrpavalo učiteljstvo (ne v vseh primerih) v pisarnah in na mestih, katere sedanja težka situacija izpostavlja kot opravičene. Posledica tega je revizija in popravljanje napak z ukrepi, ki zopet vodijo v ekstrem na škodo šolstvu. Namestitve so se pa tudi vršile preveč iz osebnih vidikov ter so se prezirali načelni vidiki prave personalne politike. Tako se ni izvajalo načelo, da bi se načelno upoštevali pri namestitvah v krajih s srednjo šolo družinski očetje in matere z otroki za šolanje in se tudi ni iskalo razmerje za namestitve kulturnih in organizacijskih delavcev v teh centrih. Igrali so povsem osebni razlogi. Te pogoje se delajo še danes! Iz tega izvirajo pritožbe družinskih očetov in mater, ki imajo otroke za šolanje, da se jih prezira pri namestitvah na korist samega učiteljstva, da se službe oddajo kar pod roko, brez objave, da se v mestih upoštevajo žene neučiteljev in neuradnikov, ki dobe službo istotako brez razpisa. Proti slednjemu postopanju so vlagale proteste celo učiteljice same ter so v resolucijah zahtevale, da se neporočenim učiteljic ne zapostavlja. Iz tega motiva izvira tudi mariborska resolucija. Personalna politika pa pripušča še nadalje, da se tehtnica pri namestitvah ravna še vedno po pritisku poedinih vplivnih oseb z eno ali drugo osebo s povsem osebnimi

motivi, mesto da bi tehtnico pri odločitvah uravnovešala načela zakona in načela stvarnih in splošno socialnih potreb. Jasno pa je, da je učiteljstvo, ki se poslužuje in samo ustvarja tak položaj, skrivno, zato čisto prav, ono ni upravičeno dvigati krič, ko se popravlja napravljen napake.

Predvsem pa postaja problem poročenih učiteljic aktualen zaradi brezposelnosti učiteljskega naraščanja. Javnosti je že znano, da bo po podatkih in sedanjih vidikih ob sklepu tekočega šolskega leta 643 učiteljskih abiturientov in abiturientk v Dravski banovini brez službe. Med temi jih je okrog 50 iz prejšnjih let, ki še vedno čakajo na službo. Mnogo je takih, ki nimajo nikogar, da bi jih preživljali in je njih stanje naravnost obupno. Poleg tega imamo v banovini okrog 60 tovarišev in tovarišic, ki so pred silo razmer morali priti v našo državo v učiteljsko službo. Mnogi od teh imajo že okrog 20 in še več let službe in številnejšo družino ter čakajo že nad leto dni na sprejem v kontraktualno službo ali so pa v službi kot dnevničarji. Izgledi pa so za abituriente jako slabi. Po zadnjih ugotovitvah bi bilo v banovini le 16 prostih mest na šolah. Po proračunu je od lani 40 mest za novince, letos jih je predvidenih samo 75. Redukcija 700—900 profesorjev srednjih šol v državi, če se izvede, kakor je bilo v javnosti objavljeno, bo imela za posledico vrnitev prideljenih osnovnošolskih učiteljev z meščanskih šol na osnovne šole. Enako bi vplivala izvedba vrnitve učiteljstva iz pisaren — ako se ne posreči ublažiti namero — v osnovne šole, na kadež učnega osebja. S tem trenutkom nastopi nadštevilnost učiteljstva na osnovnih šolah. Naravna posledica tega je prenehanje službe po zakonu. Položaj ne bo postal s tem naravnost obupen le za novince, temveč tudi za vse ostalo aktivno učiteljstvo.

Kakor je mučno, da se oglašva v »Večerniku« za »enake dolžnosti in enake pravice« z neuradniki poročenih učiteljic soproj prizadeje tovarišice, tako so povsem neupravičeni njegovi očitki proti naši stanovski organizaciji, da posega v to vprašanje in da sama išče izhoda in leka problemu.

S tem trenutkom, kakor hitro je postal položaj tako resen, kakor je zgoraj razvidno, ni vprašanje poročenih tovarišic več zasebno vprašanje, temveč je to postalo del socialnega stanovskega vprašanja, pri katerega reševanju mora sodelovati vsaka resna organizacija. V tem trenutku je dolžnost resne organizacije, da prepreči krivično rešitev tega vprašanja ter zaščiti socialno upravičenost. Zdrava organizacija se ne bo strahla operacijski nož zasadi tudi v lastne vrste in se ne bo bala pojasniti položaj tudi lastnim članom ter zahtevati od njih uvidevnosti. Zdrava organizacija ne sme nikdar postati zaščit-

nica onih, ki so krivi ali niso v socialnih in moralnih pogledih v pravu, temveč bo vedno tudi lastnemu članu povedala resnico in obraz ter bo zahtevala obzirov do celote. Učiteljstvo se mora zavedati, da se ne včlanja v organizacijo, da so mu zaščiteni osebni interesi, temveč se včlanjuje zato, da zaščiti skupne interese ter podprejamo njim osebne interese. Pravi učiteljski organizaciji ni namen samo materialni smoter, temveč morajo temu prednjačiti etični in kulturni smotri!

Četudi bo članek v »Večerniku« zavedel marsikatero tovarišico do nerazpoloženja napram organizaciji, osobito tovarišice, poročene z ostalimi drž. uradniki, ker razteza tudi na nje resolucijo, je dopis popolnoma zgrešen, ker je postavljen povsem na napačno osnovo in na zgolj osebne poglede, ne pa na poglede z ozirom na celokupnost problema.

Sekcija JUU je sama v svoji okrožnici na včlanjena sreska društva izjavila, da se ne sme delati krivica nikomur. Zato je zahtevala od sreskih društev spisek in podatke poročenih tovarišic z ozirom na njih službeni kraj, poklic in bivališče moža, da se vidi, v koliko so upravičeni protesti tovarišic, da se z neuradniki poročene tovarišice forsirajo pri nameščanju na boljše mesta. Celokupni točni podatki bodo dali šele pravo sliko.

Predsednik sekcije je na mariborskem zborovanju v svojem poročilu popolnoma jasno izjavil, da moramo sami iskati leka teži situaciji ter gledati, da se vse pravično za celoto reši. Apeliral je iz tega razloga na uvidevnost tovarišev in tovarišic z dosluženo 35-letno službeno dobo. Naglasil je, da organizacija ne dela nobenih tajnih ukrepov proti poročenim tovarišicam, kar se neopravičeno razširja, temveč bo javno obravnavala zadevo, v kolikor bo dozevala. Naglasil je nadalje, da se bo izrekla v zadevi poročenih učiteljic za stopnjevanje poročenih učiteljic z neuradniki, z uradniki in učitelji ter bo branila tezo poročenih z učitelji, kar je najpravičnejše in najpravičnejše z ozirom na interese šol in interese učiteljske službe. Poudaril je, da se ne sme tudi vprašanje poročenih učiteljic z neuradniki reševati generalno, temveč individualno, ker so znani primeri, da tovarišice vzdržujejo celo družino, četudi so poročene z neuradniki.

Organizacija noče in ne bo podvzemala neupravičenih korakov!

Danes je aktualen problem poročenih učiteljic samo v toliko, kolikor imamo brezposelne učiteljske abituriente. Težja bo situacija, ko se pojavi nadštevilnost na šolah in po enoletnem poteku nadštevilnih na razpoloženju vprašanje redukcij.

Iskati izhod je dolžnost nas vseh, brez vsake sentimentalnosti in brez demagogije po dnevnih listih. Časi so preresni, da bi vodstvo organizacije dopustilo izigravati položaj komurkoli!

LOJZE ZUPANČ:

Gospodarska kriza in naša podeželska šola.

V dnevi, ko se vedno brezobzirneje javlja gospodarska kriza med našim narodom, ne smemo prezreti njenih posledic, ki se javljajo ne samo v naših industrijskih centrih, ampak že tudi na deželi in v razrednih zajednicah podeželskih šol. Prestali smo — vsaj v najmarkantnejših obsevih — šolsko reformo in zdaj si domišljamo, da smo z njo že tudi dosegli oni potrebni nivo, kjer se stikata stvarno življenje in šola. V koliko je ta zaželeni smoter dosežen v posameznih krajih, to je spet vprašanje zase, kajti jasno je, da se pri njega ustvaritvi ne da normirati nekih izsledkov, ki bi postali — to je več kot razumljivo — lahko enotni za cele teritorije, ker na vsezadnje šola ni nič drugega kot presajeno in poplemeniteno življenje šolskega okoliša, ki pa je silno diferencirano. Njegova karakteristična posebnost pa zavisi v večji ali manjši meri tudi od vzgojitelja oziroma njegove osebnosti. Toda reči smemo, da smo preobrazbo neke šole, kakor je bila n. pr. še pred vojno, že preživeli, zavrgli realistično smer »stare šole« in ustvarili novo »delovno šolo«, z obširnejšo bazo in z izrazi, ki več ali manj tangirajo novoporajajočega se kolektivnega človeka.

Ali pa smo s temi reformami že tudi dosegli smoteno urejeni pouk? Ali smo dosegli ono stopnjo v ritmu našega razrednega življenja, ki je potreben, da se obdrži ona, tolikanj zaželena nezmisljiva vez med šolo in domom? Ali smo zajeli v naše učilnice časovni obseg, ki je s svojimi perturbacijami preobrazil svet, ki je zavel že tudi v naša sela? Da, če ga še nismo, tedaj se potrudimo, da zamujeno popravimo, da nas čas ne prehiti, da ne hušne nova miselnost, novo oblikovanje človekove duše s pogledi na sodobno vačovanje svetovnih dogodkov mimo nas, da ne ostane šola — ognjišče prosvete na našem podeželju — le mrzla, razpadajoča peč!

Gospodarsko življenje je v tesni zvezi z razvojem tehnike, industrije in trgovinske politike. Ako pa se doseže maksimum, kakršnega danes že opažamo, tedaj bo posledica prevelike ali prenapetosti proizvodnje občutljivi najprej naši mali človek, naš kmet. To je dejstvo, ki ga v današnjih dneh, v dobi gospodarske depresije, ni mogoče prezreti. Neizmerna vrsta kulturnih pojavov v sodobnem življenju je prinesla človeštvu na eni strani blagostanje, na drugi pa zlo, ki se že opaža v obratih, kjer je prevladoval tehnični maksimum proizvodnje. Ta univerzalistično usmerjena doba, ki je ustvarila nove, neprehodne vrzeli med kapitalom in malim človekom, je nujen izraz sodobnega kolektivističnega naziranja. Jasno je, da je s svojimi neizbežnimi posledicami ustvarila prag med dvema dobama, ki ju bo svetovna zgodovina beležila med svoje najpomembnejše dogodke.

Pota, cilji in plodovi nove kulture, ali če hočete civilizacije, bi morala biti dostopna vsem, tudi najnižjim; le tako bi se praktično izenačila proizvodnja in konzum! Kjer tega ni, tam ginevajo: zdravje, lepota, resnica in pravost.

Ali je to socialno gibanje umeten pojav? Gotovo je, da ni povzročeno po volji posameznih ljudi, kakor se čedeče domneva. To je sila, ki izvira iz strukture današnje »visokomislec« družbe. Vsekakor pa je produkt tehničnih pridobitev, v katere je preprost človek še pred nedavnim sveto veroval, dokler mu niso same od sebe z vsokrutnostjo razjasnile, da je to hlastanje po vedno novih pridobitvah vendarle brezsmiselno. Zanikanje preteklosti je prišlo zopet do veljave; globoka razdvojenost in nevernost v bodočnost sta se pričeli pošlašati malih ljudi.

Socialni in etični prerod današnjega bolnega življenja bi bil izvedljiv in dosegljiv zopet le s pomočjo narodne šole. Potem pa je že vseeno, ali bi se ta prerod pojavil sam od sebe ali instruktivno. Potreben pa je tako v mestih, kakor tudi na podeželju. V industrijskih krajih pa mora postati žarišče novega duševnega življenja, osobito za delavca, ki ga je sodobna »mašinerija« uvrstila tako rekoč čez noč v razred — strojev!

S svojo novodobno miselnostjo naj bi vplival tudi na našega kmeta, ki je postal razdvojen in je pričel izgubljati vero v svojo posest, zemljo.

Razredna neenakost je posebno našega kmeta odtujila od zemlje, dasi je prav v poslednjem času opaziti malih izprememb, ki pa so le lokalnega značaja. Treba je še vplivov, močnih vplivov od strani šole, da se vzpostavi zopet stari red. (Časih so dejali: »Kmetu, kar je kmetsega, gospodi, kar je gosposkega!« Te besede niso tako brezposelne, kakor se zdi na prvi pogled.) —

Ali mora priti do veljave ta sistem, o katerem sem že govoril (kar pa je le malo verjetno, kajti kapital slej ko prej ne bo radevolje odstopil od svojih beneficijev, ki jih je izcimil prav od tistega malega človeka,